

**Національний юридичний університет  
імені Ярослава Мудрого**

**Кафедра цивільного права № 1**

**ПРОГРАМА**

**курсу «Цивільне право України»  
для підготовки до державних іспитів  
і вступу до магістратури**

**Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень**

**Ступінь вищої освіти – бакалавр**

**Галузь знань – 08 «Право»**

**Спеціальність – 081 «Право»**

**Статус навчальної дисципліни – обов'язкова**

Затверджено на засіданні  
кафедри цивільного права  
протокол № 11 від 07.05.2025 р.

Завідувач кафедри  
д.ю.н., проф. І.В. Спасибо-Фатєєва

Харків 2025

## 1. ВСТУП

“Цивільне право України” є однією із фундаментальних навчальних дисциплін. Її вивчення сприяє усвідомленню майбутніми фахівцями - юристами змісту та значення норм права, які регулюють особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), та зростанню ролі цивільного законодавства в умовах ринкової економіки.

Завдання навчальної дисципліни – опанування студентами необхідних теоретичних положень, що вироблені цивілістичною думкою; засвоєння нормативного матеріалу, закріпленого системою актів цивільного законодавства України; ознайомлення з судовою та іншою практикою застосування цивільного законодавства.

Програма навчальної дисципліни включає до себе поняття про загальні положення цивільного права; здійснення та захист цивільних прав; виконання цивільних обов’язків; речове право; спадкове право; право інтелектуальної власності; загальні положення зобов’язального та договірному права; зобов’язання, що виникають у зв’язку з передачею майна у власність, передачею майна у користування, виконанням робіт, наданням послуг, розпорядженням майновими правами інтелектуальної власності, із спільної діяльності; недовірені зобов’язання.

Опанування наведених вище питань повинно мати на меті вироблення у студентів правового мислення, навичок з тлумачення відповідних норм, формування первинних практичних навичок із застосуванням у своїй майбутній роботі набутих знань. Студенти повинні:

**знати** – стан основних проблем науки цивільного права; предмет та метод регулювання цивільних відносин; функції та принципи цивільного права; джерела цивільного права; поняття, зміст та види цивільних відносин; передумови їх виникнення; учасників цивільних відносин; об’єкти цивільних прав; зміст підгалузей та правових інститутів цивільного права; сутність цивільних правових категорій;

**уміти** – вільно орієнтуватися в системі цивільного законодавства та судовій практиці у цивільних справах; правильно тлумачити та застосовувати норми цивільного права; використовувати дані науки цивільного права для вирішення

казусів.

## **2. З М І С Т**

### **Р о з д і л І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА**

#### **1. Цивільне право – галузь приватного права**

Об'єктивність поділу права на приватне і публічне. Поняття цивільного права як приватного права. Предмет та метод цивільного права. Функції цивільного права. Принципи цивільного права. Система цивільного права.

#### **2. Джерела цивільного права**

Поняття та види джерел цивільного права. Поняття та види актів цивільного законодавства. Конституція України як основа цивільного законодавства. Цивільний кодекс України як основний акт цивільного законодавства. Закони України як акти цивільного законодавства України. Регулювання цивільних відносин актами Президента України. Постанови Кабінету Міністрів України як акти цивільного законодавства. Особливості актів інших органів державної влади України, органів влади Автономної Республіки Крим, що регулюють цивільні відносини. Забезпечення верховенства норм Цивільного кодексу України. Цивільно-правовий договір як джерело цивільного права. Акти цивільного законодавства і цивільно-правовий договір. Міжнародні договори як джерела цивільного права. Звичаї як джерела цивільного права. Дія цивільного законодавства у часі, просторі та за колом осіб. Аналогія закону та аналогія права. Тлумачення цивільно-правових норм. Застосування Цивільного кодексу України до врегулювання відносин у сферах господарювання, використання природних ресурсів, охорони довкілля, а також до трудових та сімейних відносин.

#### **3. Загальна характеристика цивільного права зарубіжних країн**

Основні цивільно-правові системи світу. Романо-

германська (континентальна) цивільно-правова система. Англо-американська цивільно-правова система. Інші цивільно-правові системи світу.

#### **4. Наука цивільного права і цивільне право як навчальна дисципліна**

Поняття, предмет та методи цивільного права як науки. Цивільне право як навчальна дисципліна.

### **Р о з д і л П. ЦИВІЛЬНІ ПРАВОВІДНОСИНИ**

#### **5. Поняття, зміст та види цивільних правовідносин**

Поняття цивільного правовідношення. Елементи цивільного правовідношення. Суб'єкти цивільних правовідносин. Об'єкти цивільних правовідносин. Зміст цивільних правовідносин. Поняття та зміст суб'єктивних прав та обов'язків. Види цивільних правовідносин. Речові, зобов'язальні та корпоративні правовідносини. Абсолютні та відносні правовідносини. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин. Юридичні факти. Дії та події. Юридичні (фактичні) склади.

#### **6. Фізична особа як суб'єкт цивільних правовідносин**

Поняття фізичної особи. Індивідуалізація фізичної особи. Цивільна правоздатність фізичної особи. Виникнення і припинення цивільної правоздатності фізичної особи. Обсяг цивільної правоздатності фізичної особи. Нікчемність правочинів та недійсність актів, що обмежують можливість фізичної особи мати не заборонені законом цивільні права та обов'язки. Співвідношення цивільної правоздатності та суб'єктивного цивільного права. Цивільна дієздатність фізичної особи та її обсяг. Повна, часткова та неповна цивільна дієздатність фізичної особи. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи. Визнання фізичної особи недієздатною. Опіка та піклування.

Місце проживання фізичної особи та його цивільно-правове значення. Підстави, порядок та правові наслідки

визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення її померлою. Акти цивільного стану.

Фізична особа – підприємець. Принципи та умови здійснення підприємницької діяльності фізичною особою. Цивільно-правова відповідальність фізичної особи-підприємця. Управління майном, що використовується для підприємницької діяльності органом опіки та піклування. Банкрутство фізичної особи-підприємця.

## **7. Юридична особа як суб'єкт цивільних правовідносин**

Поняття юридичної особи приватного права та її ознаки. Класифікація юридичних осіб.

Створення юридичної особи. Установчі документи юридичних осіб. Державна реєстрація юридичних осіб.

Індивідуалізація юридичної особи. Місцезнаходження юридичної особи. Найменування юридичної особи. Комерційне (фірмове) найменування підприємницьких товариств. Використання юридичними особами торговельних марок та географічних зазначень товарів (продукції), послуг, робіт, які вони випускають, надають, виконують.

Цивільна правоздатність та цивільна дієздатність юридичних осіб.

Органи юридичної особи та їх види. Корпоративні права учасників юридичних осіб.

Організаційно-правові форми юридичних осіб. Товариства та установи. Підприємницькі товариства. Господарське товариство та його види. Повні та командитні товариства. Товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю. Акціонерні товариства. Створення господарських товариств однією особою. Виробничий кооператив. Непідприємницькі товариства та їх види. Правовий статус установ. Філії та представництва юридичної особи.

Припинення юридичних осіб. Припинення юридичної особи шляхом реорганізації (злиття, приєднання, поділ та перетворення). Припинення юридичної особи у формі ліквідації. Добровільний порядок ліквідації юридичної особи.

Припинення юридичної особи у формі ліквідації через процедуру банкрутства. Виділ юридичної особи.

## **8. Держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади як учасники цивільних відносин**

Правові форми участі держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах. Органи та представники, через яких діють у цивільних відносинах держава, Автономна Республіка Крим та територіальні громади. Відповідальність за зобов'язаннями держави, Автономної Республіки Крим та територіальних громад. Розмежування відповідальності за зобов'язаннями держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад та створених ними юридичних осіб.

## **9. Об'єкти цивільних прав**

Поняття та види об'єктів цивільних прав. Матеріальні та нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав. Речі як об'єкти цивільних прав, та їх класифікація. Речі, що знаходяться у вільному обороті, обмежені в обороті та вилучені з обороту. Рухомі та нерухомі речі. Речі, визначені індивідуальними або родовими ознаками. Споживні та неспоживні речі. Подільні та неподільні речі. Складові частини речі та складна річ. Головна річ та її приналежність. Продукція, плоди та доходи. Цифрова річ як об'єкт цивільних прав. Майно. Підприємство (єдиний майновий комплекс). Гроші. Валютні цінності як об'єкти цивільних правовідносин.

Цінні папери та їх ознаки. Групи та види цінних паперів. Пайові, боргові, іпотечні, деривативні та товаророзпорядчі цінні папери. Оборотоzdатність цінних паперів. Цінні папери на пред'явника, іменні та ордерні цінні папери. Порядок передачі прав за цінними паперами. Емісійні та неемісійні цінні папери. Електронні та паперові цінні папери.

Дії та послуги як об'єкти цивільних правовідносин.

Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав. Результати інтелектуальної, творчої діяльності людини.

Інформація. Особисті немайнові блага фізичної особи.

### **10. Особисті немайнові права**

Поняття, ознаки і класифікація особистих немайнових прав. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи. Особисті немайнові права юридичних осіб. Обмеження особистих немайнових прав. Здійснення та захист особистих немайнових прав.

### **11. Правочини**

Поняття правочину та його ознаки. Види правочинів. Односторонні, двохсторонні та багатосторонні правочини. Оплатні та безоплатні правочини. Каузальні та абстрактні правочини. Умовні правочини та їх види. Фідуціарні правочини. Біржові правочини. Значні правочини.

Умови дійсності правочинів. Законність змісту правочину. Здатність осіб до вчинення правочину. Відповідність волі та волевиявлення. Обов'язкова спрямованість правочину на реальне настання правових наслідків, що обумовлені ним. Форма вчинення правочину, її види. Захист прав та інтересів малолітніх, неповнолітніх чи непрацездатних дітей при вчиненні правочину їх батьками (усиновлювачами). Презумпція правомірності правочину.

Місце вчинення правочину. Тлумачення змісту правочину. Відмова від правочину.

Поняття та види недійсних правочинів. Нікчемні та оспорювані правочини. Правові наслідки недійсності правочину. Момент, з якого правочин вважається недійсним. Правові наслідки недійсності окремих частин правочину.

### **12. Представництво**

Поняття та види представництва. Значення інституту представництва. Підстави виникнення представництва та його види. Представництво за законом. Представництво на підставі акту органу юридичної особи. Договірне представництво.

Представництво за довіреністю. Комерційне представництво. Передоручення. Повноваження представника. Вчинення правочинів з перевищенням повноважень.

Поняття і види довіреності. Форма та строк довіреності. Довіреність юридичної особи. Припинення представництва за довіреністю. Скасування довіреності. Відмова представника від вчинення дій, які були визначені довіреністю.

### **Р о з д і л ІІІ. ЗДІЙСНЕННЯ ТА ЗАХИСТ СУБ'ЄКТИВНИХ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ**

#### **13. Здійснення суб'єктивних цивільних прав та виконання цивільних обов'язків. Захист цивільних прав та інтересів**

Поняття здійснення цивільних прав та виконання цивільних обов'язків. Межі здійснення цивільних прав. Зловживання правом. Виконання цивільних обов'язків. Право на захист цивільних прав та інтересів. Захист цивільних прав та інтересів судом. Захист цивільних прав та інтересів Президентом України, органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування. Захист цивільних прав нотаріусом. Самозахист суб'єктивних цивільних прав та інтересів. Визнання незаконним правового акта органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування.

#### **14. Цивільно-правова відповідальність**

Поняття, ознаки та функції цивільно-правової відповідальності. Види та форми (заходи) цивільно-правової відповідальності. Підстави та умови цивільно-правової відповідальності. Протиправність діяння. Шкода: майнова (збитки) та моральна (немайнова). Причинний зв'язок між протиправним діянням особи і шкодою. Вина. Цивільно-правова відповідальність незалежно від наявності вини. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.



## **15. Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність**

Поняття строку та терміну. Визначення строку та терміну. Види цивільно-правових строків та термінів. Початок перебігу та закінчення строку. Порядок вчинення дій в останній день строку.

Поняття, значення і види позовної давності. Зміна тривалості позовної давності. Обчислення позовної давності. Початок перебігу, зупинення і переривання позовної давності. Перебіг позовної давності у разі залишення позову без розгляду. Застосування позовної давності до додаткових вимог. Наслідки впливу позовної давності. Захист порушеного права після впливу позовної давності, якщо її пропущення відбулося з поважних причин. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

## **Р о з д і л IV. ПРАВО ВЛАСНОСТІ ТА ІНШІ РЕЧОВІ ПРАВА**

### **16. Загальна характеристика речового права та права власності**

Загальна характеристика речового права. Види речових прав. Власність і право власності. Поняття права власності в об'єктивному і суб'єктивному розумінні. Право довірчої власності. Суб'єкти права власності. Право власності Українського народу. Публічна і приватна власність. Поняття права приватної власності. Фізичні та юридичні особи як суб'єкти права приватної власності. Об'єкти права власності. Земля (земельна ділянка) як об'єкт права власності. Самочинне будівництво. Житло як об'єкт права власності. Зміст права власності. Правомочності власника. Обов'язки власника. Загальні засади здійснення права власності. Межі права власності та підстави його обмеження.

### **17. Набуття та припинення права власності**

Поняття і види підстав набуття права власності: первісні та похідні, загальні та спеціальні. Набуття права власності:

юридичною особою публічного права; добросовісним набувачем на майно, відчужене особою, яка не мала на це право; на новостворене майно; на перероблену річ; на безхазяйну річ; на рухому річ, від якої власник відмовився; на знахідку; на бездоглядну домашню тварину; на скарб; шляхом привласнення загальнодоступних дарів природи; за набувальною давністю; в результаті приватизації державного майна та майна, що є в комунальній власності. Момент набуття права власності. Момент набуття права власності за договором. Правовстановлюючі документи.

Підстави припинення права власності. Відчуження власником свого майна. Відмова власника від права власності. Припинення права власності особи на майно, яке за законом не може їй належати. Припинення права власності внаслідок знищення майна. Примусове відчуження земельних ділянок приватної власності, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, з мотивів суспільної необхідності. Викуп пам'яток культурної спадщини. Реквізиція. Конфіскація. Інші підстави припинення права власності.

## **18. Право спільної власності**

Поняття та види права спільної власності. Право спільної часткової власності. Порядок визначення часток у праві спільної часткової власності. Здійснення права спільної часткової власності. Тягар утримання майна, що є у спільній частковій власності, та визначення приналежності плодів, продукції і доходів від його використання. Право співвласника розпорядитися своєю часткою у праві спільної часткової власності. Переважне право купівлі частки у праві спільної часткової власності. Виділ частки із майна, що є у спільній частковій власності. Припинення права на частку у спільному майні за вимогою інших співвласників. Поділ майна, що є у спільній частковій власності.

Право спільної сумісної власності та його здійснення. Виділ частки із майна, що є у спільній сумісній власності. Поділ майна, що є у спільній сумісній власності.

## **19. Захист права власності**

Загальні засади захисту права власності. Речово-правові способи захисту права власності. Витребування майна від особи, яка незаконно заволоділа ним (віндикаційний позов), та розрахунки при цьому. Особливості витребування майна від добросовісного набувача. Витребування грошей та цінних паперів. Захист права власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негаторний позов). Визнання права власності. Визнання незаконним правового акту, що порушує право власності. Особливості відшкодування шкоди, завданої власникові земельної ділянки, житлового будинку, інших будівель у зв'язку із зниженням їх цінності. Зобов'язально-правові способи захисту права власності.

## **20. Речові права на чуже майно**

Загальна характеристика речових прав на чуже майно, їх види.

Право володіння чужим майном: суб'єкти, підстави виникнення та припинення. Обов'язок недобросовісного володільця щодо повернення майна особі, яка має на нього право власності чи інше право, або яка є добросовісним володільцем.

Право обмеженого користування чужим майном (сервітут). Суб'єкти, об'єкти, види та зміст сервітуту, порядок його встановлення та припинення.

Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Підстави виникнення та припинення. Строк договору про надання права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб. Права та обов'язки власника земельної ділянки, наданої у користування для сільськогосподарських потреб, та землекористувача. Право землекористувача на відчуження права користування земельною ділянкою.

Поняття та підстави виникнення права користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій). Права та обов'язки власника земельної ділянки, наданої для забудови,

та землекористувача. Підстави та правові наслідки припинення права користування земельною ділянкою для забудови.

## **Розділ V. СПАДКОВЕ ПРАВО**

### **21. Загальні положення про спадкування**

Поняття та види спадкування. Відкриття спадщини. Час і місце відкриття спадщини. Спадкоємці. Право на спадкування, усунення від права на спадкування. Склад спадщини. Права та обов'язки осіб, які не входять до складу спадщини. Особливості спадкування окремих об'єктів: прав на земельну ділянку, частки у праві спільної сумісної власності; права на одержання сум заробітної плати, пенсії, стипендії, аліментів, інших соціальних виплат, які належали спадкодавцеві; права на одержання страхових виплат (страхового відшкодування); права на вклад у банківських (фінансових) установах; права на відшкодування збитків, моральної шкоди та сплату неустойки. Спадкування обов'язку відшкодувати майнову шкоду (збитки) та моральну шкоду, яка була завдана спадкодавцем. Спадкування прав та обов'язків за договором оренди житла з викупом. Обов'язок спадкоємців відшкодувати витрати на утримання, догляд, лікування та поховання спадкодавця.

### **22. Спадкування за заповітом**

Поняття заповіту та право на заповіт. Види заповіту: заповіт з умовою, заповіт подружжя, секретний заповіт. Форма заповіту. Державна реєстрація заповіту. Права заповідача. Заповідальний відказ. Покладення. Встановлення сервітуту у заповіті. Право на обов'язкову частку у спадщині. Підпризначення спадкоємця. Скасування та зміна заповіту. Недійсність заповіту. Спадкування частини спадщини, що не охоплена заповітом. Виконання заповіту.

### **23. Спадкування за законом**

Поняття спадкування за законом і коло спадкоємців за законом. Черговість спадкування за законом. Зміна черговості одержання права на спадкування. Спадкування за правом

представлення. Розмір частки у спадщині спадкоємців за законом.

#### **24. Здійснення спадкових прав**

Здійснення права на спадкування. Прийняття спадщини. Поняття і строки прийняття спадщини. Наслідки пропущення строку для прийняття спадщини. Поділ спадщини між спадкоємцями. Спадкова трансмісія. Відмова від прийняття спадщини. Відповідальність спадкоємців за борги спадкодавця. Відшкодування витрат, які падають на спадкоємця. Охорона спадкового майна та управління ним. Оформлення права на спадщину.

Відумерлість спадщини.

#### **25. Спадковий договір**

Поняття, предмет та форма спадкового договору. Сторони в договорі, їх права і обов'язки. Забезпечення виконання та розірвання спадкового договору.

### **Р о з д і л VI. ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

#### **26. Загальна характеристика права інтелектуальної власності**

Поняття права інтелектуальної власності та його загальна характеристика. Суб'єкти та об'єкти права інтелектуальної власності. Підстави виникнення (набуття) права інтелектуальної власності. Особисті немайнові та майнові права інтелектуальної власності. Перехід майнових прав інтелектуальної власності до інших осіб. Строки чинності прав інтелектуальної власності. Способи захисту права інтелектуальної власності судом.

#### **27. Авторське право і суміжні права**

Поняття авторського права. Об'єкти та суб'єкти авторського права. Співавторство. Виникнення авторського права. Особисті немайнові та майнові права автора, строки їх

чинності та наслідки припинення.

Поняття і види суміжних прав. Об'єкти та суб'єкти суміжних прав.

Порушення авторських і суміжних прав, порядок і способи їх захисту.

## **28. Патентне право**

Поняття патентного права. Винахід, корисна модель, промисловий зразок як об'єкти патентного права. Суб'єкти патентного права. Патент та його види. Майнові права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель та промисловий зразок, строки їх чинності. Підстави та правові наслідки припинення чинності патенту та визнання його недійсним. Право попереднього користувача на винахід, корисну модель, промисловий зразок.

## **29. Інститут засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг**

Право інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.

Поняття комерційного (фірмового) найменування.

Поняття торговельної марки. Суб'єкти права інтелектуальної власності на торговельну марку. Засвідчення набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку.

Право інтелектуальної власності на географічне зазначення та його зміст. Суб'єкти права інтелектуальної власності на географічне зазначення. Набуття та строк чинності права інтелектуальної власності на географічне зазначення.

## **30. Інші види прав інтелектуальної власності**

Право інтелектуальної власності на наукове відкриття, компонування напівпровідникових виробів, раціоналізаторську пропозицію, сорт рослин, породи тварин, на комерційну таємницю.

# **Розділ VII. ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНЕ ПРАВО. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ**

### **31. Зобов'язальне право і зобов'язання**

Поняття, загальна характеристика та функції зобов'язального права. Співвідношення зобов'язального та речового права. Система зобов'язального права.

Поняття зобов'язання, його зміст та підстави виникнення. Суб'єкти у зобов'язанні. Заміна сторін у зобов'язанні. Третя особа у зобов'язанні.

Види зобов'язань. Договірні та недоговірні зобов'язання. Грошові зобов'язання.

### **32. Виконання зобов'язання**

Поняття та принципи виконання зобов'язання. Строк (термін) та місце виконання зобов'язання. Валюта виконання грошового зобов'язання. Зустрічне виконання зобов'язання.

### **33. Забезпечення виконання зобов'язання**

Види забезпечення виконання зобов'язання. Неустойка. Порука. Гарантія. Завдаток. Застава. Притримання. Довірча власність.

### **34. Припинення зобов'язання**

Поняття та підстави припинення зобов'язання.

### **35. Правові наслідки порушення зобов'язання.**

#### **Відповідальність за порушення зобов'язання**

Поняття та правові наслідки порушення зобов'язання. Прострочення боржника. Прострочення кредитора. Одностороння відмова від зобов'язання. Поняття та умови відповідальності за порушення зобов'язання. Відповідальність за порушення

грошового зобов'язання. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання.

## **Розділ VIII. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ДОГОВІР**

### **36. Цивільно-правовий договір**

Поняття, загальна характеристика та значення цивільно-правового договору. Свобода договору та її межі.

Види договорів. Публічний договір. Договір приєднання. Попередній договір. Договір на користь третьої особи. Змішаний договір.

Зміст договору. Типові умови договору. Тлумачення умов договору. Форма договору.

Порядок та стадії укладення договору. Оферта. Акцепт. Переддоговірні спори. Укладення договорів на організованих ринках капіталу та організованих товарних ринках, аукціонах, конкурсах. Запевнення щодо договору.

Підстави, порядок та правові наслідки зміни або розірвання договору. Зміна або розірвання договору у зв'язку з істотною зміною обставин.

## **Розділ IX. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ВИНИКАЮТЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ПЕРЕДАЧЕЮ МАЙНА У ВЛАСНІСТЬ**

### **37. Договір купівлі-продажу**

Поняття, предмет, форма договору купівлі-продажу. Права та обов'язки сторін за договором. Придбання права на одностороннє розірвання договору. Обмін товару. Правові наслідки порушення умов договору.

Види договору купівлі-продажу. Договір роздрібної купівлі-продажу та його види: продаж товарів за зразками; продаж товарів з використанням автоматів; договір з умовою про доставку товару покупцеві; договір найму-продажу. Договір поставки. Договір контрактації сільськогосподарської



продукції. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу. Договір міні.

### **38. Договір дарування**

Поняття, предмет, форма договору дарування та його види. Права та обов'язки сторін за договором. Договір дарування з обов'язком передати дарунок у майбутньому. Договір дарування з покладенням на обдарованого обов'язку на користь третьої особи. Розірвання договору на вимогу дарувальника.

Поняття, предмет та форма договору про пожертву. Сторони за договором про пожертву. Права жертвувача.

### **39. Договір ренти**

Поняття, предмет, форма договору ренти. Сторони у договорі ренти, їх права та обов'язки. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження майна, переданого під виплату ренти. Розірвання договору ренти: розрахунки між сторонами.

### **40. Договір довічного утримання (догляду)**

Поняття, предмет, форма договору довічного утримання (догляду). Сторони в договорі, їх права та обов'язки. Забезпечення виконання договору. Припинення договору. Правові наслідки розірвання договору. Перехід прав та обов'язків за договором.

## **Р о з д і л X. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ВИНИКАЮТЬ У ЗВ'ЯЗКУ З ПЕРЕДАЧЕЮ МАЙНА У КОРИСТУВАННЯ**

### **41. Договір найму (оренди)**

Поняття, предмет та строк договору найму. Сторони в договорі найму, їх права та обов'язки. Права третіх осіб на річ, яка передана у найм. Правові наслідки зміни власника речі, переданої у найм. Піднайм. Поліпшення наймачем речі, переданої у найм. Припинення договору найму. Розірвання договору найму на вимогу наймодаця та наймача.

Окремі види договору найму (оренди). Договір прокату. Договір найму (оренди) земельної ділянки. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди. Договір найму (оренди) транспортного засобу та його види. Договір лізингу та його види.

## **42. Договір найму (оренди) житла**

Поняття договору найму (оренди) житла та його види. Оренда житла з викупом. Предмет та форма договору комерційного найму (оренди) житла. Сторони в договорі, їх права та обов'язки. Строк договору. Договір піднайму житла. Заміна наймача у договорі. Підстави та правові наслідки розірвання договору.

## **43. Договір позички**

Поняття, предмет, форма договору позички. Сторони договору, їх права та обов'язки. Строк договору. Розірвання договору. Припинення договору.

# **Р о з д і л  X I.  З О Б О В ' Я З А Н Н Я ,  Щ О  В И Н И К А Ю Т Ь  У  З В ' Я З К У  З  В И К О Н А Н Н Я М  Р О Б І Т**

## **44. Договір підряду**

Поняття та предмет договору підряду. Сторони за договором, їх права та обов'язки. Строки в договорі. Порядок оплати роботи. Розрахунки між сторонами у разі випадкового знищення предмета договору або неможливості закінчення

роботи. Якість та гарантії якості роботи.

Види договору підряду. Договір побутового підряду. Договір будівельного підряду. Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт.

#### **45. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт**

Поняття та предмет договорів на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт. Сторони договору, їх права та обов'язки. Права сторін на результати робіт. Наслідки неможливості досягнення результату. Відповідальність виконавця за порушення договору.

### **Р о з д і л XII. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ З НАДАННЯМ ПОСЛУГ**

#### **46. Договір про надання послуг**

Поняття, предмет і сфера застосування договору про надання послуг. Строк договору. Сторони договору, їх права та обов'язки. Види договорів про надання послуг. Особливості договору про безоплатне надання послуг. Відповідальність виконавця за порушення договору. Розірвання договору.

#### **47. Договір перевезення**

Загальні положення про перевезення. Транспортне законодавство України. Система транспортних договорів.

Договір перевезення вантажу. Порядок укладення та форма договору. Сторони в договорі, їх права та обов'язки. Правове положення одержувача. Довгостроковий договір.

Договір чартеру (фрахтування). Особливості перевезення вантажу різними видами транспорту. Договір повітряного перевезення вантажу. Договір перевезення вантажу внутрішніми річковими шляхами. Договір перевезення вантажу автомобільним транспортом. Договір залізничного перевезення вантажів. Договір морського перевезення вантажу. Мультимодальні перевезення. Відповідальність сторін за порушення умов договору. Підстави і межі відповідальності перевізника. Претензії і позови в транспортних зобов'язаннях.

Договір перевезення пасажирів та багажу. Права і обов'язки сторін за договором. Відповідальність перевізника за затримку відправлення пасажирів та порушення строку доставлення пасажирів до пункту призначення.

#### **48. Договір транспортного експедирування**

Поняття, предмет та форма договору. Сторони за договором, їх права та обов'язки. Підстави та межі відповідальності за порушення договору транспортного експедирування. Відмова від договору транспортного експедирування.

#### **49. Договір зберігання**

Поняття, предмет, форма та строк договору зберігання. Сторони за договором, їх права та обов'язки. Зберігання речей, визначених родовими ознаками. Відповідальність зберігача за договором зберігання.

Договір складського зберігання. Складські документи.

Спеціальні види зберігання. Особливості зберігання речей у ломбардах, банківських установах, камерах схову організацій, підприємств транспорту, гардеробах організацій, готелях. Договір зберігання автотранспортних засобів. Зберігання речей пасажирів під час його перевезення. Зберігання речей, що є предметом спору. Договір охорони.

## **50. Договір доручення**

Поняття та предмет договору доручення. Сторони договору доручення, їх права та обов'язки. Строк договору. Виконання доручення. Припинення договору та його наслідки. Обов'язки спадкоємця повіреного та ліквідатора юридичної особи – повіреного.

## **51. Договір комісії**

Поняття та умови договору комісії. Сторони за договором, їх права та обов'язки. Виконання договору. Субкомісія. Відступ від вказівок комітента. Відмова від договору комісії. Наслідки смерті фізичної особи або припинення діяльності юридичної особи – комісіонера.

## **52. Договір управління майном**

Поняття, предмет та форма договору управління майном. Істотні умови договору. Строк договору. Сторони в договорі, їх права та обов'язки. Відповідальність управителя. Припинення договору.

## **Р о з д і л XIII. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ З НАДАННЯМ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ**

## **53. Страхові зобов'язання**

Поняття та значення страхування. Законодавство України про страхування. Правила страхування. Об'єкти та види страхування. Співстрахування. Перестрахування. Суб'єкти страхових відносин.

Поняття, предмет та форма договору страхування.

Сторони у договорі страхування, їх права та обов'язки. Укладення договору страхування на користь третьої особи. Істотні умови договору. Момент набрання чинності договором страхування. Умови та порядок здійснення страхової виплати. Відмова від здійснення страхової виплати. Припинення договору страхування. Недійсність договору страхування.

Договір страхування майна. Договір страхування цивільної відповідальності. Поняття та види зобов'язань з особистого страхування. Страхування життя. Страхування від нещасних випадків і захворювань. Медичне страхування.

## **54. Договір позики**

Поняття, предмет та форма договору позики. Сторони за договором, їх права та обов'язки. Виконання договору позики. Оспорування договору позики. Забезпечення виконання зобов'язання позичальником. Новація боргу у позикове зобов'язання.

## **55. Кредитний договір**

Поняття, сторони та форма кредитного договору. Права та обов'язки сторін за договором. Відмова від надання або одержання кредиту. Проценти за кредитним договором. Правові наслідки недійсності кредитного договору.

Види кредитів: банківський, комерційний, іпотечний, споживчий кредит.

## **56. Договір банківського вкладу (депозиту)**

Поняття, сторони та форма договору банківського вкладу. Види банківських вкладів. Договір банківського вкладу на користь третьої особи. Виконання і припинення договору банківського вкладу.

## **57. Договір банківського рахунка**

Поняття та предмет договору банківського рахунка. Сторони за договором, їх права та обов'язки. Укладення договору. Кредитування рахунка. Обмеження права розпорядження рахунком. Підстави та черговість списання грошових коштів з рахунка. Відповідальність банку за неналежне виконання операцій за рахунком клієнта. Розірвання договору банківського рахунка. Банківська таємниця.

Договір рахунка умовного зберігання (ескроу). Поняття договору та операції за рахунком умовного зберігання (ескроу). Статус грошових коштів та обмеження щодо розпорядження коштами на рахунку умовного зберігання (ескроу). Внесення змін до договору, припинення договору та закриття рахунка умовного зберігання (ескроу)

## **58. Договір факторингу**

Поняття та предмет договору факторингу. Сторони в договорі факторингу, їх права та обов'язки. Виконання договору факторингу. Правове положення боржника, право грошової вимоги до якого він відступається за договором. Недійсність заборони відступлення права грошової вимоги. Відповідальність клієнта перед фактором.

## **59. Порядок та форми безготівкових розрахунків**

Розрахункові зобов'язання. Поняття і форми розрахунків. Правове регулювання готівкових і безготівкових розрахунків. Готівкові розрахунки як форма виконання грошових зобов'язань. Поняття, зміст та основні форми безготівкових розрахунків. Розрахунки із застосуванням платіжних інструкцій. Розрахунки за акредитивом. Поняття та види акредитивів. Розрахунки із застосуванням розрахункових чеків.

## **Розділ XIV. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ЩОДО РОЗПОРЯДЖАННЯ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

### **60. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності**

Види договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності. Оформлення ліцензії. Види ліцензій та права ліцензіата за ними. Виключна ліцензія. Одиначна ліцензія. Невиключна ліцензія. Субліцензія.

Поняття, предмет і строк ліцензійного договору. Сторони договору, їх права та обов'язки. Типовий ліцензійний договір.

Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

### **61. Договір комерційної концесії**

Поняття, предмет та форма договору комерційної концесії. Особливі умови договору комерційної концесії. Сторони договору, їх права та обов'язки. Договір комерційної субконцесії. Зміна та припинення договору. Відповідальність сторін за договором.

## **Розділ XV. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ІЗ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

### **62. Договір про спільну діяльність**

Загальна характеристика та підстави виникнення зобов'язань, що виникають із спільної діяльності, та їх види.

Поняття договору про спільну діяльність та його види.



Форми та умови договору про спільну діяльність.

### **63. Договір простого товариства**

Поняття договору простого товариства. Вклади та спільне майно учасників простого товариства. Права і обов'язки сторін за договором простого товариства. Ведення спільних справ учасників простого товариства. Припинення договору простого товариства. Відповідальність учасників.

### **64. Засновницький договір**

Поняття засновницького договору. Загальна характеристика. Права та обов'язки учасників засновницького договору. Зміни і припинення.

## **Р о з д і л XVI. НЕДОГОВІРНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ**

### **65. Публічна обіцянка винагороди**

Зобов'язання з публічної обіцянки винагороди та їх види. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу. Публічна обіцянка нагороди за результатами конкурсу. Зміна умов та відмова від проведення конкурсу.

### **66. Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення**

Поняття та значення зобов'язань, що виникають при вчиненні дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення. Умови відшкодування витрат, понесених особою при веденні чужих справ без доручення.

## **67. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи**

Поняття та значення зобов'язань, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи. Суб'єкти зобов'язань, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи, та умови виникнення цих зобов'язань. Відшкодування шкоди, завданої рятівнику.

Поняття та призначення зобов'язань, що виникають у зв'язку з рятуванням майна іншої особи. Суб'єкти зобов'язань, що виникають у зв'язку з рятуванням майна іншої особи, та умови виникнення цих зобов'язань. Умови відшкодування шкоди, завданої рятівнику.

## **68. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи**

Поняття зобов'язань по усуненню загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Наслідки неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.

## **69. Відшкодування шкоди**

Зобов'язання, що виникають внаслідок завдання шкоди. Загальні підстави відповідальності за завдану майнову шкоду. Підстави відповідальності за завдану моральну шкоду.

Відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист. Відшкодування шкоди, завданої прийняттям закону про припинення права власності на певне майно. Відшкодування шкоди, завданої у стані крайньої необхідності. Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади,

органом влади Автономної Республіки Крим, органом місцевого самоврядування або їхньою посадовою або службовою особою. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим або органом місцевого самоврядування у сфері нормотворчої діяльності. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду. Відшкодування (компенсація) шкоди фізичній особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення.

Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою. Урахування вини потерпілого та матеріального становища фізичної особи, яка завдала шкоди.

Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.

Відшкодування ядерної шкоди.

Відшкодування шкоди особою, яка застрахувала свою цивільну відповідальність.

Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю. Порядок відшкодування шкоди.

Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг). Підстави, особи та строки відшкодування шкоди.

## **70. Зобов'язання у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави**

Поняття зобов'язань, що виникають з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави (безпідставне набуття майна). Суб'єкти зобов'язань з набуття, збереження майна без достатньої правової підстави. Повернення в натурі безпідставно набутого майна. Відшкодування доходів від безпідставно набутого майна і витрат на його утримання. Безпідставно набуте майно, що не

підлягає поверненню.

## СПИСОК ОСНОВНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України : Основний Закон України  
від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL :  
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Цивільний кодекс України : Закон України  
від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL :  
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

3. Житловий кодекс України : Закон УРСР від  
30.06.1983 р. № 5464-X. URL :  
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10#Text>.

4. Сімейний кодекс України : Закон України від  
10.01.2002 р. № 2947-III. URL :  
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.

5. Цивільний процесуальний кодекс України :  
Закон України від 18.03.2004 р. в ред. Закону України від  
03.10.2017 р. № 2147-VIII. URL :  
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.

6. Про авторське право і суміжні права : Закон  
України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. URL :  
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>.

7. Про акціонерні товариства : Закон України від  
27.07.2022 р. № 2465-IX. URL :  
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text>.

8. Про валюту і валютні операції : Закон від  
21.06.2018 р. № 2473-VIII. URL :  
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text/>.

9. Про виконання рішень та застосування практики  
Європейського суду з прав людини: Закон України від  
23.02.2006 р. № 3477-IV. URL :  
<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.

10. Про відповідальність за несвоєчасне виконання  
грошових зобов'язань : Закон України від 22.11.1996 р.

№ 543/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/543/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

11. Про відповідальність за шкоду, завдану внаслідок дефекту в продукції : Закон України від 19.05.2011 р. № 3390-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3390-17#Text>.

12. Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо розширення кола об'єктів цивільних прав : Закон України від 10.08.2023 р. № 3320-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3320-20#Text>.

13. Про гарантування речових прав на об'єкти нерухомого майна, які будуть споруджені в майбутньому : Закон України від 15.08.2022 р. № 2518-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2518-20#Text>.

14. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text>.

15. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV в ред. Закону України від 26.11.2015 р. № 834-VIII. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>.

16. Про електронну комерцію : Закон України від 03.09.2015 р. № 675-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19>.

17. Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України від 07.06.1996 р. № 236/96-ВР. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>.

18. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11.02.2010 р. № 2210-III. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.

19. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>.

20. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII у ред. Закону України від 01.12.2005 р. № 3161-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>.

21. Про кооперацію : Закон України від 10.07.2003 р.

- № 1087-IV. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/про%20кооперацію>.
22. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>.
23. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>.
24. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку : Закон України від 29.11.2001 № 2866-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-14>.
25. Про обіг векселів в Україні : Закон України від 05.04.2001 р. № 2374-III. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2374-14>.
26. Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку : Закон України від 14.05.2015 № 417-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/417-19#n26>.
27. Про особливості правової охорони географічних позначень для сільськогосподарської продукції та харчових продуктів, захист прав та застосування схем якості, включаючи традиційні гарантовані особливості для сільськогосподарської продукції та харчових продуктів : Закон України від 06.09.2022 р. № 2572-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2572-20#Text>.
28. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-XII в ред. Закону України від 01.06.2000 р. № 1771-III. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text>.
29. Про охорону прав на знаки для товарів та послуг : Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12/print1218034688041545>.
30. Про охорону прав на промислові зразки : Закон України від 15.12.1993 р. № 3688-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text>.
31. Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах правового режиму воєнного чи надзвичайного стану : Закон України від 17.05.2012 р. № 4765-VI. URL :

<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4765-17>.

32. Про платіжні послуги : Закон України від 30.06.2021 р. № 1591-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>.

33. Про правову охорону географічних зазначень : Закон України від 16.06.1999 р. № 752-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14/print1218034688041545>.

34. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV в ред. Закону України від 19.06.2020 р. № 738-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.

35. Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні : Закон України від 15.07.2021 р. № 1667-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text>.

36. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>.

37. Про торгово-промислові палати в Україні : Закон України від 02.12.1997 р. № 671/97-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

38. Про цифровий контент та цифрові послуги : Закон України від 10.08.2023 р. № 3321-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3321-20#Text>.

39. Цивільне право України : підруч. Частина загальна / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ECUS, 2024. 568 с.

40. Цивільне право (частина загальна). Курс лекцій : навч. посібник / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. 448 с.

41. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т. 1 : Загальні положення. Особи / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2020. 928 с.

42. Цивільний кодекс України : науково-практичний коментар. Т. 2 : Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки та терміни. Позовна давність.

Особисті немайнові права фізичної особи. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. 728 с.

43. Цивільний кодекс України : науково-практичний коментар. Т. 3 : Право власності та інші речові права / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2023. 808 с.

44. Цивільний кодекс України : науково-практичний коментар. Т. 4 : Право інтелектуальної власності / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2023. 616 с.

45. Цивільний кодекс України : науково-практичний коментар. Т. 4 : Право інтелектуальної власності / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2023. 616 с.

46. Авторське право і суміжні права в умовах євроінтеграційних процесів : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2019. 204 с.

47. Баб'юк П. М. Строки здійснення права на спадкування в Україні та інших європейських держав. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2021. Випуск 4. С. 17-23.

48. Борисова В., Юревич І., Іванова К., Овчаренко О. Судовий захист прав громадян в Україні : національний досвід через призму європейських стандартів. *Актуальні проблеми співвідношення та взаємовпливу сучасної цивілістичної доктрини, законодавства та практики правозастосування в Україні* : зб. статей до 60-річчя ювілею д-ра юрид. наук, проф. В. Л. Яроцького / упорядники : В. В. Надьон, Т. О. Музика, Ю. М. Філонова. Одеса : Видавничий Дім «Гельветика», 2022. С. 132-151.

49. Вступ до прецедентного права України : монографія / за заг. ред. М. М. Ясинка. Київ: Алерта, 2024. 280 с.

50. Гордеюк А. О. Поняття особи у цивільному праві та його співвідношення з поняттями суб'єкта цивільного права, суб'єкта цивільних правовідносин, учасника цивільних відносин. *Форум права*. 2020. Вип. 60 (1). С. 29-36. URL : [http://forumprava.pp.ua/files/029-036-2020-1-FP-Hordeiuk\\_6.pdf](http://forumprava.pp.ua/files/029-036-2020-1-FP-Hordeiuk_6.pdf).



51. Гуйван П. Д. Правове регулювання позовної давності: особливості її обчислення і застосування. *Нове українське право*. 2023. № 2. С. 7-13. URL : <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/448>.

52. Гуйван, П. Д. Закінчення перебігу та припинення позовної давності: принципова відмінність. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 1. С. 121-125.

53. Дзера І. О. Санкції у цивільному праві України: проблеми теорії та судової практики : монографія. Київ : ВД «Дакор», 2022. 540 с.

54. Дифамація : зб. ст. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. 280 с.

55. Діковська І. А. Міжнародне спадкування у ЄС та Україні: напрями адаптації права України до права ЄС : монографія. Київ : Алерта, 2020. 304 с.

56. Добросовісність: доктрина & судова практика : зб. ст. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. 376 с.

57. Добросовісність: доктрина та судова практика : зб. ст. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. 358 с.

58. Дроб'язко В. С. Історичні й теоретичні аспекти Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів : монографія. Київ : Інтерсервіс : НДІ інтелект. власності, 2018. 124 с.

59. Жук А. В. Відновлення становища, яке існувало до порушення суб'єктивних цивільних прав: проблеми теорії та судової практики : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 256 с.

60. Захист права власності. Правові позиції Верховного Суду : коментарі науковців / за заг. ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2020. 496 с.

61. Зеров К. О. Особливості захисту авторських прав на твори, розміщені у мережі Інтернет : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2018. 220 с.

62. Зловживання правом : зб. ст. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. 308 с.

63. Ісаєв А. М. Право власності на гроші. *Право України*. 2021. № 5. С. 119–134.

64. Карнаух Б. П. Позовна давність у практиці Європейського суду з прав людини. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 134. С. 24–36.

65. Карнаух Б. П. Причинний зв'язок як умова деліктної відповідальності в практиці Європейського суду з прав людини: справи про порушення процедурних гарантій. *Проблеми законності* : зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. Вип. 145. С. 68–79.

66. Карнаух Б. П. Протиправність, шкода і чисті економічні втрати: до постановки проблеми. *Приватне право*. 2013. № 1. С. 267–273.

67. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ : Видавничий дім «АртЕк», 2020. 128 с.

68. Коробцова Н. В. Правова регламентація довірчої власності у зарубіжних країнах та Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 5. С. 19 - 22.

69. Корпоративне право крізь призму судової практики : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2021. 512 с.

70. Корпоративні спори: коментар судової практики / за заг. ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: Право, 2018. 288 с.

71. Корпоративні спори: правові позиції Верховного Суду та коментарі науковців / за заг. ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2019. 280 с.

72. Коструба А., Хоменко М. Генеза вчення про юридичні факти у науці цивільного права. *Право України*. 2019. № 1. С. 167-185.

73. Кочин В. В. Правове регулювання цивільних відносин у непідприємницьких товариствах та установах в умовах адаптації до правової системи Європейського Союзу : монографія. К. : НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2020. 435 с.

74. Кухарєв О. Є. Актуальні аспекти здійснення спадкоємцями права на прийняття спадщини в умовах воєнного

стану. *Юридичний науковий журнал*. 2022. № 11. С. 222-225.  
[http://lsej.org.ua/11\\_2022/50.pdf](http://lsej.org.ua/11_2022/50.pdf).

75. Кухарев О. Є. Аналіз судової практики розгляду цивільних справ про спадкування : практ. посіб., 2-е вид., переробл. і допов. Київ : Алерта, 2020. 362 с.

76. Кухарев О. Є. Теоретичні та практичні проблеми диспозитивності в спадковому праві : монографія. Київ: Алерта, 2019. 498 с.

77. Майданик Р. А. Речове право : підручник. К. : Алерта, 2019. 1102 с.

78. Маліновська І. М. Зміст прав інтелектуальної власності у сфері баз даних соціальних мереж. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 6. С. 32– 37.

79. Маліновська І. М. Класифікація об'єктів авторського права. *Право та інновації*. 2021. № 3 (35). С. 126 – 133.

80. Мічурін Є. О. Методологія науки цивільного права. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н Каразіна*. Серія «Право». 2019. 28. С. 60-65.

81. Національна доктрина приватного права: основні методологічні засади. *Право України*. 2019. № 1.

82. Національна доктрина приватного права: система приватного права, розвиток основних інститутів. *Право України*. 2019. № 2.

83. Недійсність правочинів. Коментар судової практики / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : Право, 2018. 264 с.

84. Некіт К. Г. Віртуальна власність: поняття та сутність. *Право і суспільство*. 2019. № 2. С. 37-42.

85. Нетипові об'єкти : зб. ст. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2022. С. 85-110.

86. Односторонні правочини : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2024. 480 с.

87. Павлюк Н. М. Функції науки цивільного права України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 145-148.

88. Передача нерухомості в європейському приватному праві. Загальні основи європейського приватного права / за ред. Луц М. Мартінез Веленкозо, Сакі Бейлі та Андреа Праді ; переклад В. Кисіля. Харків : ЕКУС, 2024. 544 с.

89. Печений О. П. Визначення складу спадщини за цивільним законодавством України : окремі проблемні питання. *Вісник Національної асоціації адвокатів України*. 2019. № 6 (54). С. 21-27.

90. Печений О. Сучасні тенденції застосування позовної давності у судовій практиці. *Вісник НААУ*. 2023. №5 (91). С. 44-53. URL: [https://unba.org.ua/assets/uploads/news/visnyky/2023-05-29-v-snik-naau\\_6474d7f3b5a49.pdf](https://unba.org.ua/assets/uploads/news/visnyky/2023-05-29-v-snik-naau_6474d7f3b5a49.pdf).

91. Пленюк М. Д., Коструба А. В. Юридичні факти в доктрині приватного права України : монографія. Київ : НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України. 2018. 281 с.

92. Потапенко А. В. Визначення судом ефективного способу захисту приватного права та інтересу, який не суперечить закону : монографія / за наук. ред. І. Е. Берестової. Київ : Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва ім. ак. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2022. 248 с.

93. Право власності: способи захисту крізь призму судової практики : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2023. 606 с.

94. Право на забуття : зб. ст. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. 172 с.

95. Право нерухомості: крізь призму судової практики : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. 344 с.

96. Правові засади реформування житлового законодавства України в сучасних умовах : монографія / за заг. ред. М. К. Галянтича. Київ : Юрінком Інтер, 2023. 298 с.

97. Правомірні очікування : зб. ст. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2020. 250 с.

98. Правомірні очікування : зб. ст. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2020. 250 с.

99. Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу : монографія / за заг. ред. Н. С. Кузнєцової. 2-ге вид., доп. та перероб. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – 908 с.

100. Римське право крізь призму традиції і судової практики : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2022. 512 с.

101. Романюк, В. А. Позовна давність у цивільному праві : монографія. Київ : SBA-Print, 2020. 236 с.

102. Сліпченко А. С. Цивільний оборот речей : монографія. Харків : ЕКУС, 2024. 240 с.

103. Спадкове право крізь призму судової практики. Монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Х.: ЕКУС, 2022. 536 с.

104. Спасибо-Фатєєва І. В. Значення державної реєстрації для набуття права власності на нерухомість. *Право України*. 2020. № 11. С. 127-141.

105. Спасибо-Фатєєва І. В. Погляди на підстави переосмислення доктрини права власності. *Право України*. 2021. № 5. С. 13-28.

106. Спасибо-Фатєєва І. В. Предмет науки цивільного права. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навчальний посібник / за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : «Право». 2017. С. 78-81.

107. Спасибо-Фатєєва І. В. Про майнову відповідальність юридичних осіб за зобов'язаннями держави. *Право України*. 2019. № 1. С. 204-216.

108. Спасибо-Фатєєва І. В., Крат В. І., Мица Ю. В. Кисіль В. Є. Правова природа частки у спільній власності. *Право України*. 2022. № 10. С. 14-30.

109. Строки. Позовна давність : зб. ст. / ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. 240 с.

110. Строки. Позовна давність : зб. ст. / ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. 240 с.

111. Таш'ян Р. І. Особливі підстави недійсності правочинів під час війни. *Нове українське право*. 2022. № 3. С. 49-52.

112. Фермерські господарства як учасники цивільних та земельних правовідносин: за матеріалами судової практики : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2022. 288 с.

113. Філатова-Білоус Н. Ю. Теорія пропертизації даних: критичний аналіз із погляду доктрини права власності. *Право України*. 2021. № 5. С. 85-102.

114. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Приватне право як концепт. Том III. Концепт приватного права і рекодифікація цивільного законодавства в Україні: рефлексія фронтиру : монографія. Одеса : Фенікс, 2019. 752 с.

115. Ходико Ю. Є. Правовий режим результату робіт та послуг як об'єктів цивільних правовідносин: їх єдність та диференціація. *Право і суспільство*. 2019. № 3. С. 139-144.

116. Ходико Ю. Є. Щодо особливостей правового режиму об'єкта володіння. *Право і суспільство*. 2020. № 2. ч. 1. С. 237-244.

117. Ходико Ю. Є. Щодо правової природи відносин, що виникають щодо результатів інтелектуальної діяльності. *Право і суспільство*. 2020. № 4. С. 93-100.

118. Чернега В. Візія механізму правового регулювання цивільних відносин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2023. Т. 1. № 76. С. 194–200. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.76.1.30>.

119. Якубівський І.Є. Набуття, здійснення та захист майнових прав інтелектуальної власності в Україні : монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2018. 522 с.

120. Яркіна Н. Є. До проблем застосування «оновленої» компенсації за порушення авторських і (або) суміжних прав (на основі аналізу судової практики). Теорія і практика правознавства. 2020. Том 2. № 18. URL : <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/214896>.

121. Яркіна Н.Є. Майнові авторські права на службовий твір: тенденції правового регулювання в Україні та країнах ЄС. *Теорія і практика правознавства*. 2023. Том 1. № 23. С. 62 – 83. URL: [278100-Текст\\_статті-653501-1-10-20230630.pdf](https://doi.org/10.278100-Текст_статті-653501-1-10-20230630.pdf)

122. Бєрвєно С. М. Проблеми договірної права України : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 392 с.

123. Договір як універсальна правова конструкція : монографія / А. П. Гетьман [та ін.] ; за ред.: А. П. Гетьмана, В. І. Борисової ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Харків : Право, 2012. 432 с. (Харківська правова школа).

124. Договірне право / за ред. : І. В. Жилінкова, В. І. Борисова. Харків : Право, 2008. 116 с.

125. Договірне право України. Особлива частина : навч. посіб. / Т. В. Боднар, О. В. Дзера, Н. С. Кузнєцова та ін. ; за ред. О. В. Дзєри. Київ : Юрінком Інтер, 2009. 1200 с.

126. Зобов'язальне право. Теорія і практика / под. ред. О. В. Дзєри. Київ : Юрінком Інтер, 1998. 912 с.

127. Кодинець А. О. Цивільно-правове регулювання зобов'язальних інформаційних відносин: методологія, теорія, практика : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 / Київськ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. Київ, 2016. 470 с.

128. Лукасєвич-Крутнік І.С. Теоретичні засади правового регулювання договірних відносин з надання транспортних послуг у цивільному праві України: монографія. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А. , 2019, 474 с.

129. Мальська М. П. Просторові системи послуг (теорія, методологія, практика) : монографія. Київ : Знання, 2009. 312 с.

130. Матвєєв Г.К. Підстави цивільно-правової відповідальності. У книзі: Вибране /Г.К. Матвєєв; упоряд. В.І. Кисіль. Київ : Україна, 2008, с. 20-263.

131. Погрібний С. О. Механізм та принципи регулювання договірних відносин у цивільному праві України : монографія. Київ : Правова єдність, 2009. 304 с.

132. Цивільне право України: підруч. Частина

загальна / Баранова Л.М., Дуденко Т.В. та ін.; за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ECUS, 2024. 568 с.

133. Цивільне право (частина загальна). Курс лекцій: навч. посіб. / за ред. І. Спасибо-Фатєєвої. – Харків: ЕКУС, 2021. – 448 с.

134. Цивільне право (частина особлива). Курс лекцій: навч. посіб. / за ред. І. Спасибо-Фатєєвої. Харків: ЕКУС, 2022. 640 с.